

Toto sú opatrenia, ktoré pokladám za najpotrebnejšie navrhnuť, aby sa slovenská národnosť, i v záujme trónu, celej ríše a všeobecného blaha, oslobodila a zrovnoprávnila s Maďarmi; obmedzil som sa tentokrát pro statu quo platných ústavných a právnych pomerov, číste na to, aby sa slovenská národnosť vrátila do svojich prirodzených práv; nepúšťal som sa do azda potrebných opráv platnej ústavnej autonómie, ponechávajúc si to pre druhé štádium dotyčnej agendy.

Čo sa týka otázky, ktorú som medzitým dostal, totiž aký treba mať zreteľ na slovenskú národnosť v Uhorsku pri zavádzaní nových organických provizorných zákonov, ktoré vychádzajú pre celú ríšu, najmä, ako môže byť v Uhorsku uvedený do života obecný poriadok, ktorý musí byť základnicou všetkých nasledujúcich zariadení — o tom budem mať česť predložiť osobitný návrh.

Vo Viedni dňa 28. marca 1849.

Vašej Excellencii najponíženejší služobník
František Hánrich

19

Článok „Slováci“ od Z. S. o požiadavke oddelenia Slovenska od Uhorska a jeho pričlenenia k českým krajinám.

Uverejnili Havlíčkove NN, roč. 1849, č. 100, str. 397—398 z 13. apríla 1849.

Autor odôvodňuje nutnosť oddelenia Slovenska od Uhorska a upozorňuje na atrocitu, spáchanú zo strany Maďarov na Slovákoch. Vyslovuje sa tiež proti znovuzavedeniu češtiny na Slovensku. Slováci čakajú s napnutosťou kráľovského komisára Braunera, ktorý má reorganizovať Slovensko. Vyslovuje obavy z víťazstva Maďarov.

Z. S. — Od Slovenské Javořiny dne 20. dubna. (Opožděno). Potěšují nás zprávy v novinách, že oktrojírka od žádného národa rakouského dobře přijata nebyla, chovajíce tím nadějí, že srdce JMsti mladého císaře to nezasloužené břímě s nás sejme. Ač o té ústavě darované mnoho se již psalo, a nekonečně mnozí hlasové se proti ní pozdvihli, klademe si přece i my jako Slováci za povinnost, naši nespokojenost s ní projevit, když ministerská strana tu sadu vysloviti směla, že národové jináč smýšlejí, než jejich zastupitelé. My jsme sice na sněmu kroměřížském zastoupeni nebyli, avšak naše nejlepší naděje a nejkrásnější očekávání byly v něm složeny. My bysme byli rádi to podepsali, na čem se sněm kroměřížský usnesl. Mezi oněmi zákony, zákon volební, zákon o tisku a spolčování jako průchody a vodičové, ba jako výminky všech jiných pravých zákonů svým náramným obmezením zvláště prozrazují utiskování pravdivé svobody, pak toužícím po svobodě mnoho zlosti a bolesti působí. Též zákon o vynahrazení roboty selské v platě vykoupeném mnoho nespokojnosti působí.

Že ministerstvo řeč naši co nejspíš do ouřadů a do škol přivésti přislíbilo, mysle naše nad tolikými nehodami a utrpeními zasmušilé trochu objasnilo, pokoje však vnitřního pro obmezenou příliš svobodu, jakož i tím, že Slovensko za oddělené od maďarské země ještě prohlášeno býti nemá, nijakž neposkytlo. Má prý národ náš, jak důvěrníkům jeho

řečeno jest, teprv vůli svou v tom ohledu předněsti. Avšak oněch 28 důvěrníků,¹ které národ náš k JMsti císaři vyslal, přání naše nejvřelejší vyslovilo; národ slovenský nemůže důležitější věci žádati, jako aby země od něho obývané, všeho spojení s Maďary zbavená, a tak oddělená a samostatná zůstala. Od časů živějšího Maďarů probuzení, čemu se již ale 30 let počítá, musil národ náš toliko nešlechtickými syny svými podporovaný, o bytí nebo nebytí své zápasiti, v novějších ale dobách pro hroznou živlu maďarského zuřivost by téměř byl podlehl, kdyby jej vláda aspoň trochu nebyla podporovala a kdyby rok 1848 rovnoprávnost všech národností byl přinesl, kdyby pak bratrové naši rakouští, kmene našeho, k právům našim nám i se zbraní nebyli dopomáhali, jakož i sami jsme se potom zbraně chopili. Zaslepená část našeho městského obyvatelstva, jenž nemalá jest, vždy ještě více přeje Maďarům než živlu národnímu.

Slováci proto musejí být od Maďarů odděleni. Máme pevné přesvědčení, že lid náš, když se mu předloží, chce-li s Maďary i nadále ve spojení zůstat, anebo v oddělení samostatně žít, neprodleně se pro oddělení prohlásí. Žádáme toliko ministerstvo, by s námi upřímně nakládalo, aby politika naše nemusela býti politikou žalobní. Není tam pravé svobody, kde se vždy žalovati a o pomoc prositi musí. Ale ani není takový stát pevný, jenž prosící poddané a ne svobodné občany v sobě chová.

Jestli s kým spojení býti máme, to si přejeme spojení s Moravou a s Čechy, jako zeměmi nám náklonnými, vzdělaností nám prospěšnými, velikou částí našeho kmene obývanými a jeden cíl a povolání s námi mající.

Právě z té příčiny, že samostatnost země naší je pro život náš přirozeností a nutností, byl jeden dopis jistého Slováka v rakouském Korespondentu, jehož tam vyslancem slovenským jmenuje, a který samostatnost Slovenska libovůli ministrů ponechává, od mnohých s rozhořčením přijat.

Jistý dopisovatel z Holomouce žádá,² abychom my zase českou řeč do literatury a tím i do ouřadů přijali; tohoť ale nech žádný slovanský bratr na nás nevymáhá, an se to z přirozených a podstatných příčin, jež zde nastíním, státi nemůže.

Mnoho se již o té věci jak z české tak ze slovenské strany psalo, mužové znamenití tu věc pro jednotu prý, pro obadva národy potřebnou rozhodnouti chtěli, ale to přece nešlo a při našem zůstalo. Zpočátku se i náruživost v to vmíchaly, my však nejsouce i nyní zaslepeni, chladnokrevně odpověděti musíme, že to býti nemůže. Nebo při tom všem se tak dobře rozuměti můžeme, že to jednotu mezi námi nezruší. Užívání řeči naší v literatuře, v církvi a v úřadech přirozenou jest potřebou pro nás, poněvadž my se jako slovenský národ nepocítíme potud, pokud řeči své v těchto okresech užívati nebudeme. My ani ducha národního v sobě nerozvineme, jestliže ve vlastní řeči psát a mluvit nebudeme. Osobnost a samostatnost naše je co nejúžeji s tou řečí spojena, kterou se myšlenky tvořejí a vyslovují. Můj osobní cit a myšlenku v žádné jiné řeči tak osobně, tak samostatně a proto i dokonale nevyjádřím, jako v mé vlastní řeči slovenské. Než ani řeč jiná, jakkolivěk by ona zpřízněna byla s mojí, nepůsobí v té míře na mne, jako moje vlastní. A z té příčiny se Slováci vzdor třistaletému užívání vzdělanější již řeči české nemohli se tak vzdělati, tak upovědomiti a tak oživnouti, jak by náleželo. Jejich nejrozvinutější církevní život neměl té hlubokosti a živošti, jakové by byl slovenčinu dosáhl, jejich vědecký život pozůstával z nápodobnění; a ne v samostatném pochopování a tvoření vědy samé; občanský život pak, který obadva živly v sobě jako ztrávené obsahovati musí, neměl žádného zrůstu. Slováček, Čech a kte-

¹ Boli to členovia slovenskej deputácie, ktorí boli v Olomouci.

² V zprávě o slovenskej deputácii.

rýkoli jiný slovanský národ může v řeči příbuzného národa svého psáti i také mluvit k bratru svému vlastní krve, řeči a ducha jednoho, ale to nemá nikdy toho působení, jakové se zjevuje, když píše a mluví k bratru v řeči jemu výlučně vlastní.

Bratří Moravané a Čechové, my můžeme být jedno v duchu a lásce, v jednom cíli a povolání, v jedné vůli a v stejných skutcích, ale v řeči jedno, leč bychme naši osobnost a s ní spojený samostatný život zapřítí chtěli, jehož nutnost každý rozumný nahlíží, býti nám nemožno. Řeč naše se s nářečími německými srovnati nedá, nemůže, poněvadž ona docela v jiném poměru k řeči české stojí a gramaticálně a lexikálně se vzdor velikému příbuzenství přece velice liší. Nevzdělaný Němec jednoho kraje nerozumí Němce druhého kraje, Slovák Slováka ale všude rozumí. Vzájemnost naše netratí tím nic, ano bude větší, nebo Slovák se lehounko naučí české a Čech slovenské řeči. Co bychom hned spojení byli, žeby nám to překáželo, tomu nevěříme; a tak pokoj s řečí, nech nám nikdo nevytýká nesvornost.

Vítězství Maďarů nás velmi znepokojují a starosti o budoucnost naplňují tím více, že důvěra k vládě oktrojirkou pokalena jest, an z jedné strany jsme mnohem více očekávali, z jiné pak i to myslíme, že se dar takový lehko nazpět vzítí může. Maďaři projevili nespravedlivé a ukruté zacházení s národy v občanském životě s nimi sbratřenými, a i posud s takovými, jak toho v Srbsku a v Sedmohradsku projevili, ve válečném staně hrozně nakládají, aniž jest mnoho naděje, žeby dobytím opětné vlády v jiných národech právo jich lidské a potřebné přiznali. Ministrové naši pak nás nedržením slova, jak to svým programem dokázali, v obávání uvozuji. Ostatně přejeme císařským vojnům nejlepšího prospěchu ve zbraněch.

Slyšeti na novo, že v Nitranské stolici od kr. komisaře zatýkací listy na Hurbana našeho rozesílány bývají a jakési žaloby na dobrovolníky že se sbírají. Taktéž se rozpráví, ač jistotu toho podati nemůžeme, že sedláci na některých místech k panské robotě nuceni byli. Toho následky v tomto bouřlivém čase, je-li to jisté, každý vy počítati může.

Čekáme proto s největší napnutostí na ustanoveného pro kraje naše Čecha p. Braunera³ za komisaře královského, aby příchodem jeho reorganisace našeho Slovenska, které pod Svatoplukem, Jiskrou a Matoušem Trenčanským ve své oddělenosti se nacházelo, neprodleně a nepřetrženě dáti se mohla. Důvěra naše k němu jest veliká, neboť jsme jej na sněmě říšském jako svobody a vlasti i Slovanstva milovného muže poznali. Avšak očekáváme také od ministerstva, že ním všecky posud nám přiřčené sliby uskuteční, jako též že bez mnohého rozmýšlování potřebné oddělení země naší od Maďarů co nejdříve se stane, an jináče všecky naše práva pouhou hříčkou zlomyslných lidí a Maďaronů by navždy zůstaly.

Milo na nás působila Lípy Slovanské vzájemnost vytčená v základním jejím se-stavení; tím radostněji jsme ji pak uvítali, když jsme poznali, že se ona zvláště na Moravu, Slezsko a Slovensko vztahuje, mezi nimiž toto poslední tak velice jí potřebné jest.

³ Ide o neskoršieho význačného českého politika Fr. A. Braunera, ktorý mal byť vymenovaný za hlavného kráľovského komisára, čo bola predovšetkým žiadosť Kollárova a Hlaváčova.